

inventaris dels béns de Pere Barbany Bassa i el que va fer la nora Maria Relats en quedar vídua, pels 1886, on hi consten uns vint-i-cinc apartats entre terres, cases, censals, crèdits. Els dots de les germanes d'en Pere Barbany Relats, a l'Eulàlia que es casa amb Lluís Jaumira, precisant moneda en plata i bitllets, una còmoda i roba. I la germana Carme, amb Josep Calbó, tot igual. I el mateix amb la Margarita, el Narcís, la Josefa. Per dues generacions, el nom i la jovesa de Can Donat tenien ressò per la Vall.

Documents de l'aigua, amb el Priorat de Sant Miquel del Fai...

Tot ha passat dins el temps.

\* \* \*

L'aparença d'aquestes cases al llarg dels temps ha canviat molt.

El pes dels anys i no pas construccions febles, l'habitatge continu i, sobretot, l'adaptació a noves formes de viure i de treball han sigut motius per l'enderroc total de Can Cintet i del més que parcial de Can Donat. Pot atrevir-se una més que probable hipòtesi però sense documentació per mi coneguda i que la justifiqui.

La localització relativa de les cases confirma que Can Rei seria la primera construcció, almenys del XVII i possiblement molt anterior, amb Relats o altres. Tapada per ponent, sols té lliures llevant i tramontana i una mica de migjorn, ombrejat per l'altra casa. No sé de cap casa per ací que no tingui el portal al sol.

És de creure que, un dia, els Rei construïrien la casa Cintet-Donat. Sols ells podien tapar-se el sol, de ningú altre haurien consentit un tal absurd. Totes les terres col·lindants eren seves i continuen essent-ho, ara en part de Ca l'Hermano que ho comprà de poc, terres i casa. Passarien a viure a la nova i deixarien la vella per dependències.

Vindrien altres temps, guerres, dissorts. Fèlix Relats venia la casa nova, hort i terres als Bassa-Barbany. Tornarien a la vella, on hi seguiren fins ben entrat aquest segle.

\* \* \*

L'actual casa Donat té poc interès quant a construcció. La meitat nova del tot, l'altra, del tot reformada.

La part vella, estreta i allargada, substituïda la porta antiga per un finestral a la sala-menjador, seguint la cuina on s'eliminà fogar i escó. Tot és nou, i s'endinsa més per on hi hagué el celler, cloent la cara ponent de Cal Rei.

Més a ponent altres dependències, on semblà, en enderrocar, que podia haver-hi hagut un forn, més gran que els corrents de pa.

Llevat el nou camí d'arribada i l'antic pas comú vers ponent i que seguia les façanes, les terres a migdia, davant la casa, són de Can Rei, ara Hermano.

Més a ponent, el Porxo, de la grandària i estil d'una casa, la quadra, les corts, el vadiu que les separa, el carregador dels porcs i altres construccions, tot recorda els temps passats i les feines passades, i no tant llunyanes.